

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Bogumiła Wiśniewska

Powtórzenie w sztuce polskiej po 1989 roku. Teoria i praktyka artystyczna.

Promotor: prof. dr hab. Andrzej Szczerski

16 maja 2023

W rozprawie przedstawiono wybrane strategie powtórzeniowe w sztuce polskiej po 1989 roku, rolę jaką odegrały w kształtowaniu nowej rzeczywistości i zmian społecznych i kulturowych, zaprezentowano najważniejsze postawy artystyczne, założenia teoretyczne i wystawy. W pracy przedstawiono różne rodzaje działalności artystycznej, które odnoszą się do zmian okresu transformacji traktując je jako źródło inspiracji, przedmiot krytyki, punkt wyjścia do omówienia zachodzących przemian, ale też wskazanie pożądanego kierunku przekształceń. Twórczość artystów, dzięki wykorzystaniu powtórzenia, utrwala mechanizm zapamiętywania przeszłości, kształtowania przyszłości i krytycznej analizy współczesności, zawsze jest jawną lub podświadomą diagnozą tego, co aktualne.

Praca została podzielona na cztery rozdziały. Pierwsza część jest omówieniem stanu badań nad polską sztuką współczesną po 1989 roku. W rozdziale tym przedstawiono najważniejsze zmiany w sztuce polskiej po 1989 roku, czyli rozpad modernistycznej wizji dziejów, wymianę generacyjną, zniesienie cenzury, charakterystyczne strategie artystyczne, a także wskazano na nowe nurty w sztuce – sztukę zaangażowaną, krytyczną, refleksję nad kwestiami historycznymi, tworzenie historii alternatywnych, ale też zainteresowanie surrealizmem i popkulturą.

Drugi rozdział pracy ma charakter metodologiczny i zostały w nim przedstawione najważniejsze teorie umożliwiające analizę dzieł sztuki jako wybranych rodzajów powtórzenia. Omówione koncepcję tautologii i roli Josepha Kosutha, struktury znaków w *Dziele Otwartym* Umberto Eco, *Oryginalność awangardy* Rosalind E. Krauss, rolę znaku w kształtowaniu reprezentacji rzeczywistości przez symulakry i symulacje Jeana Baudrillarda, zagadnienie sztuki po końcu sztuki na podstawie myśli Arthura C. Danto oraz założenia teoretyczne dotyczące reenactment.

Pozostałe części są analizą powtórzenia w sztuce. W trzecim rozdziale przedstawiono analizę precedensowych względem sztuki polskiej po 1989 roku działań artystycznych, w których wykorzystywane jest powtórzenie. Chronologiczny i problemowy podział pozwala wytłumaczyć skąd wzięło się powtórzenie w sztuce i jak ta idea była rozwijana. Analiza obejmuje przedstawienie twórczości Marcela Duchampa, a następnie sposobu postrzegania rzeczywistości przez Edwarda Hoppera, roli multiplikacji w sztuce Andy Warhola, poszukiwań definicji artysty awangardowego na przykładzie twórczości Tadeusza Kantora, traktowania powtórzenia w malarstwie jako sposobu na zapisywanie czasowości przez Romana Opalkę, aż po działania Jeffa Koonsa i omówienie najważniejszych wystaw, dla których kluczem było powtórzenie.

W rozdziale czwartym przedstawiono rodzaje powtórzenia funkcjonujące w sztuce polskiej po 1989 roku. Powtórzenie zostało omówione jako: tautologiczna siła tego samego (Jarosław Kozłowski), ucieczka w głąb siebie (Magdalena Abakanowicz), sposób definiowania malarstwa (Rafał Bujnowski), sposób opowiadania o przeszłości (Wilhelm Sasnal), sposób dokumentowania (Aneta Grzeszykowska), reprezentacja rzeczywistości (Marcin Maciejowski), zawłaszczenie (Jerzy Kosalka) i odtworzenie (Artur Żmijewski).

Zaproponowana analiza wybranych dzieł sztuki i strategii artystycznych w sztuce polskiej po 1989 roku oraz ich precedensów wskazuje, że powtórzenie staje się mechanizmem umożliwiającym kontynuowanie tradycji artystycznych, redefiniowanie różnych kategorii i pojęć z zakresu historii sztuki i estetyki, a będąc świadkiem przemiany ustrojowej i dokumentując okres transformacji, stawia diagnozę współczesności.

Bożenna Szymańska

Dissertation's summary

Bogumiła Wiśniewska

Repetition in Polish art after 1989. Theory and artistic practice.

Prof. dr hab. Andrzej Szczerski

15.05.2023

The main goal of the dissertation is to present selected repetitive strategies in Polish art after 1989 and the role they played in creating new political, social and cultural system. The analysis of the role of repetition in times of transformation was carried out. In the dissertation different types of artistic activity are presented. They are divided into different groups, which refers to the changes of transformation period or are defined as a source of inspiration and object of criticism. The use of repetition allows artists to preserve the mechanism of remembering the past, shaping the future and conducting critical analysis or diagnosis of the present. Precedent artistic activities are also presented as a reference point for contemporary artistic creativity.

The work has been divided into four chapters. The first presents the state of research in Polish contemporary art after 1989. The disintegration of the modernist vision of history, generational exchange, the abolition of censorship, the distinctiveness of the region are emphasized. New trends in art, engaged critical art, reference to historical art, creation of alternative stories, interest in surrealism and pop culture are also indicated.

The second chapter is methodological and presents the most important theories which enable the analysis of works of art as different types of repetition. The concept of tautology and the role of Joseph Kosuth, the structure of signs in Umberto Eco's *The Open Work*, Rosalind E. Krauss's originality of the avant-garde concept, the role of the sign in shaping the representation of reality by Jean Baudillard's simulacra and simulations theory, the issue of art after the end of art based on the thought of Arthur C. Danto and the reenactment's theory are presented.

The other parts of the dissertation are an analysis of repetition in art. The third chapter presents an analysis of precedent artistic activities in which repetition is used. The chronological and problematic division makes it possible to explain where repetition in art came from and how this idea was developed. The analysis includes

RS

the presentation of Marcel Duchamp's work, Edward Hopper's perception of reality, the role of multiplication in Andy Warhol's art, Tadeusz Kantor's art as a definition of the avant-garde, the structure of signs enabling a visual record of time in Roman Opałka's art, Jeff Koons's art and the identification of the most important exhibitions for which repetition was the key.

The fourth chapter presents the types of repetition in Polish art after 1989. Repetition was discussed as: the tautological force of the same (Jarosław Kozłowski), escape into yourself (Magdalena Abakanowicz), way of defining painting (Rafał Bujnowski), way of telling about the past (Wilhelm Sasnal), method of documenting (Aneta Grzeszykowska), representation of reality (Marcin Maciejowski), appropriation (Jerzy Koszałka) and reenactment (Artur Żmijewski).

Proposed analysis of artistic strategies in Polish art after 1989 and their precedents shows that repetition becomes a mechanism which enable the continuation of artistic traditions, redefine the categories of art and aesthetics and can diagnose the present by documenting the period of transformation.

Barbara Koszałka
Aneta Grzeszykowska